

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Celem naukowym projektu *Rodzina żydowska w Warszawie w I poł. XIX wieku w świetle testamentów* jest zbadanie kierunków i znaczenia więzi w rodzinie żydowskiej w Warszawie, w I poł. XIX wieku. Zostanie zbadane jaki typ zależności przeważał: rodzinne, sąsiedzkie, wspólnotowe czy międzykulturowe. Więzi społeczne i ekonomiczne w rodzinie żydowskiej to temat pomijany w dotychczasowej literaturze przedmiotu. Nie wynika to z marginalnego znaczenia tego zagadnienia, ale z trudności jakie przynosi brak żydowskiej memuarystyki z terenów Królestwa Kongresowego, a także z zawichości metodologicznych w badaniach nad problemem tego zagadnienia w ujęciu historycznym. Przede wszystkim dzięki projektowi poznamy jakie więzi przeważały w rodzinie żydowskiej w Warszawie w I poł. XIX wieku. Szczególnie ważne będzie przedstawienie rodzin niezamożnych, które nie są zbadane z uwagi na brak innych źródeł. Dodatkowo dzięki projektowi będzie możliwe odpowiedzenie na inne pytania badawcze, m.in. w jaki sposób traktowano krewnych dalszych i bliższych? Jak często i czym ich obdarowywano? Jak odnoszono się do coraz częściej pojawiających się konwertytów, czy całkowicie wykluczano ich ze społeczności żydowskiej poprzez ostracyzm w zakresie więzi rodzinnych, czy nie było to regułą? Na kogo częściej cedowano majątek przygotowując testamenty? Jaka była rola kobiety, a jaka rola mężczyzny w planach testamentowych? Czy kształt ostatniej woli i zawarte w nim dyspozycje zależały od odłamu judaizmu do jakiego należał testator?

W dotychczasowych badaniach nad społecznością żydowską, dominuje wykorzystywanie akt administracji państwowej lub samorządu żydowskiego. Badacze niechętnie sięgali do tej pory po wymagające źródło jakim są akta notarialne. Rozwiązanie postawionego przeze mnie zadania projektowego możliwe jest przede wszystkim poprzez analizę testamentów zachowanych w aktach notariuszów warszawskich. Zostanie zbadane, czy nakazy religijne głoszone przez rabinów i cadyków przekładają się na realia życia społeczności żydowskiej w Warszawie i w jakim stopniu. Sprawy związane z przekazywaniem majątku będą traktowane jako materialny dowód istnienia związków rodzinnych czy wyrażania uczuć. Wykonanie projektu będzie odbywała się poprzez opracowanie zagadnień badawczych przy użyciu już odszukanych wcześniej źródeł w aktach notariuszy warszawskich. Są to przede wszystkim testamenty żydowskie, które będą służyć jako podstawowe źródło. Przeprowadzona zostanie kolejna kwerenda archiwalna i pozyskane zostaną kolejne typy źródeł, szczególnie w The YIVO Institute for Jewish Research w Nowym Jorku oraz w The Central Archives for the History of the Jewish People w Jerozolimie. Kwerendy biblioteczne oraz w repozytoriach cyfrowych pozwolą na zgromadzenie literatury przedmiotu niezbędnej w badaniach naukowych. Podczas planowanych pobytów badawczych w ośrodkach zagranicznych odbędą się konsultacje zebranego materiału badawczego ze znaczącymi badaczami Studiów Żydowskich. Do analizy badawczej włączone zostaną dodatkowo źródła takie jak inwentarze pozostałości, intercyzy, prasa, memuarystyka, dokumenty z Archiwum Akt Dawnych w Warszawie, np. Akta dotyczące się gminy żydowskiej w Warszawie w województwie mazowieckim; Akta stanu cywilnego wyznania mojżeszowego w Warszawie znajdujące się Archiwum Państwowym w Warszawie.

Podczas projektu opracuje się wybrane testamenty (odszukane w notariacie warszawskim), które zostaną umieszczone w dysertacji doktorskiej. Co więcej wykona się spis głównego korpusu źródłowego wyłonionego z akt notarialnych z podaniem dokładnych danych bibliograficznych tak, aby udostępnić badaczom możliwość łatwego dotarcia do tych trudno dostępnych materiałów.

W szerokim kontekście wyniki projektu przyczynią się do upowszechniania wiadomości znajdujących się w wymagającym i niedostatecznie wykorzystywanym przez badaczy źródle jakim jest notariat. Skłonią do sięgania po tego typu źródło innych badaczy. Realizacja projektu wzbogaci obraz polskiej, różnorodnej kultury, szczególnie jej żydowską część. Przyczyni się do wzrostu wiedzy na temat rodziny żydowskiej pozbawianych stereotypów. W trakcie projektu zaprezentuje się wyniki badań na międzynarodowej scenie naukowej co ugruntuje wkład polskich naukowców w naukę ogólnoswiatową. Bez wątpienia akta notarialne pozwolą uzyskać informacje o trudnych do zbadania w inny sposób – problemach wewnętrznych żydowskiej rodziny.